

Sygn. akt **IV Pz 20/16**

POSTANOWIENIE

Dnia 14 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu - IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia SO Danuta Jarosz – Czarcińska

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2016 r.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **S. P.**

przeciwko **Zakładowi (...) Spółce jawnej w T.**

o wynagrodzenie i odszkodowanie

na skutek zażalenia pozwanego

na postanowienie Sądu Rejonowego w Toruniu – IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 19 maja 2016 r. sygn. akt IV P 4 /16

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSO Danuta Jarosz-Czarcińska

UZASADNIENIE

Skarżonym postanowieniem z dnia 19 maja 2016 r. Sąd Rejonowy w Toruniu oddalił wniosek pozwanego o zwolnienie od kosztów sądowych.

Sąd Rejonowy wskazał, iż pozwana spółka wniosła o zwolnienie od kosztów sądowych w postaci uiszczenia opłaty od sprzeciwu w kwocie 656,50 zł. Pozwana wskazała, że ma następujące zobowiązania i wydatki: 9250,00 zł (wynagrodzenie miesięczne 5 pracowników - 1850,00 zł każdy), 120000,00 zł - Urząd Skarbowy, 3100,00 zł Express Media Sp. z o.o., 180000 zł - ZUS, 65000,00 zł - Energa Obrót SA, 7200 zł - Energa Obrót SA. Załączyła także kserokopię nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 103 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. 2014, poz. 1025) zwolnienie od kosztów sądowych może być przyznane osobie prawnej jeżeli wykaze ona, że nie ma dostatecznych środków na pokrycie kosztów sądowych. Sformułowanie „jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie” należy rozumieć jako obowiązek wykazania trwałej niemożności uzyskania środków na uiszczenie kosztów sądowych. Podkreślić także należy, że zwolnienie od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych stanowi wyjątek. Za regułę uznać natomiast trzeba ponoszenie przez strony kosztów postępowania związanych z dochodzeniem swych praw.

Wyjątkowość zastosowania instytucji zwolnienia od kosztów sądowych powoduje, że swoją sytuację finansową strona winna przedstawić ze szczególną starannością. Sąd przed rozstrzygnięciem wniosku strony o zwolnienie od kosztów

sądowych ma obowiązek zbadać jej sytuację materialną, ale czyni to w oparciu o przedłożone dokumenty oraz złożone oświadczenia i w wyniku dokonanych ustaleń stwierdza, czy przedstawiony przez stronę materiał wystarczy do uwzględnienia jej wniosku. Zdaniem Sądu wniosek pozwanej podlegał oddaleniu, ponieważ z przedłożonego przez pozwaną oświadczenia nie wynikało, że nie jest ona w stanie uiścić opłaty od sprzeciwu. W oświadczeniu pozwana wskazała jedynie trwałe zobowiązania finansowe, nie wykazując jednocześnie uzyskiwanego przez siebie przychodu z tytułu - jak można domniemywać (z racji braku jakichkolwiek wpisów o likwidacji lub upadłości spółki) - nadal prowadzonej działalności gospodarczej.

Podkreślić należy, że zwolnienie od kosztów sądowych osoby prawnej obwarowane jest większymi rygorami niż zwolnienie osoby fizycznej. Wydatki związane z pokryciem kosztów procesu muszą być traktowane co najmniej równorzędnie, a nawet priorytetowo w stosunku do innych wydatków. Posiadanie środków finansowych zapewniających dostęp do Sądu - ze względu na obowiązek poniesienia kosztów sądowych jest istotnym składnikiem prowadzenia działalności gospodarczej. Osoba prawna powinna być przygotowana do ponoszenia kosztów prowadzenia postępowań sądowych. Potencjalna możliwość prowadzenia postępowań cywilnych jest nieodłącznym elementem działalności gospodarczej, a zatem przedsiębiorca powinien uwzględnić je w planowaniu swoich wydatków. Z uwagi na powyższe, planowanie wydatków bez uwzględnienia konieczności poniesienia kosztów sądowych, jest naruszeniem równoważnego traktowania swoich powinności finansowych, natomiast strona, która realizuje swoje zobowiązania w taki sposób, że wyzbywa się zdolności do zapłaty kosztów sądowych - preferencyjnie traktuje inne zobowiązania - nie może prawnie skutecznie podnieść zarzutu, że odmowa zwolnienia je od kosztów sądowych jest ograniczeniem dostępu do realizacji jej praw przed sądami (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 09.07.1992 r. I Acz 393/92).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Rejonowy na podstawie art. 103 a contrario ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 r. (tj. dz. U. 2014, poz. 1025) orzekł jak w sentencji postanowienia.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożyła pozwana zaskarżając je w całości i wnosila o

1. zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zwolnienie z kosztów sądowych;

ewentualnie:

2. o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia podniosła, że w ocenie Sądu Rejonowego wniosek nie zasługiwał na uwzględnienie, albowiem z przedstawionego przez stronę pozwaną oświadczenia nie wynikało, iż nie jest ona w stanie uiścić opłaty od sprzeciwu. Ponadto Sąd I instancji wskazał, iż wydatki związane z pokryciem kosztów procesu muszą być traktowane co najmniej równorzędnie, a nawet priorytetowo w stosunku do innych wydatków.

Strona skarżąca podkreśliła, iż w pierwszej kolejności przeznacza kwoty uzyskane z prowadzonej działalności gospodarczej na wynagrodzenia pracowników, jak też związane z nimi zobowiązania natury publicznoprawnej. Wobec wielu trudności z płynnością finansową, spowodowanych nierzetelnością kontrahentów oraz tzw. zatorami płatniczymi, nie jest w stanie wygospodarować środków w odpowiedniej wysokości na pokrycie kosztów sądowych celem obrony swoich słusznych interesów.

Ponadto, z przedstawionego oświadczenia majątkowego jasno wynika, iż strona pozwana boryka się z dużymi problemami natury finansowej, posiada szereg wymagalnych już zobowiązań.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Odpłatność wymiaru sprawiedliwości w sprawach cywilnych jest w Polsce zasadą i tylko w sytuacjach wyjątkowych, a w stosunku do osób prawnych taką sytuację wyjątkową opisuje art. 103 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r., poz.1025) można ubiegać się o zwolnienie od kosztów sądowych.

Zgodnie z art. 103 u.k.s.c., sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. Z przytoczonego przepisu nie wynika, w jaki sposób osoba prawna ubiegająca się o zwolnienie od kosztów sądowych powinna wykazać, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. W orzecznictwie przyjmuje się, że może tego dokonać przedstawiając jakiegokolwiek dokumenty, które pozwalają określić jej sytuację majątkową, np. bilans roczny, sprawozdanie finansowe, wyciągi z kont bankowych, raporty kasowe, deklaracje podatkowe, umowy kredytowe i pisma banku oceniające zdolność kredytową, dokumenty stwierdzające obciążenie hipoteką lub zastawem, dokumenty stwierdzające wysokość zobowiązań itp. Z reguły nie jest wystarczające samo złożenie przez osobę prawną oświadczenia obejmującego nawet szczegółowe dane co do jej stanu majątkowego. Nie można jednak nie brać pod uwagę takiego oświadczenia złożonego przez osoby upoważnione do reprezentowania osoby prawnej, jeżeli zostały przedstawione dokumenty dotyczące jej sytuacji majątkowej i w ich świetle można dokonać oceny złożonego oświadczenia i ustalić, czy rzeczywiście podmiot ubiegający się o zwolnienie od kosztów sądowych nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie.

W orzecznictwie sądowym przyjmuje się, że koszty dochodzenia przed sądem roszczeń związanych z prowadzoną działalnością stanowią koszty, które strona musi uwzględniać w racjonalnym planowaniu swoich wydatków (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 2013 r., V CZ 2/13, niepubl.). W procedurze planowania wydatków związanych z działalnością gospodarczą podmioty prowadzące tę działalność, przewidując realizację swoich praw przed sądem, powinny uwzględniać także konieczność posiadania środków na prowadzenie procesu sądowego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2013 r., IV CZ 144/12, niepubl.).

Mając powyższe na względzie nie można przyjąć, że zaskarżone postanowienie narusza przepisy k.p.c. Sąd Rejonowy zasadnie określił, że żaląca poprzestała na przedstawieniu jednego dokumentu, czyli oświadczenia majątkowego. Uzyskane w ten sposób informacje są niepełne i nie pozwalają na przyjęcie nieistnienia możliwości wygospodarowania jakichkolwiek środków i pokrycia kosztów sądowych, chociażby w części.

W tym kontekście jednakże zwrócić uwagę należało na inną, równie ważną okoliczność, świadczącą o nieprzejrzystości złożonego oświadczenia. Pozwana w zażaleniu wskazuje mianowicie, iż w pierwszej kolejności uzyskane kwoty przeznacza na wynagrodzenia pracowników, jak też związane z nimi zobowiązania natury publiczno-prawnej. Żaląca nie zauważa jednak, iż niniejsza sprawa jest sprawą byłego pracownika o wynagrodzenie nie wypłacane przez cały 2015 rok. Okoliczność ta zmusiła pracownika do rozwiązania z pozwaną spółką umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracodawcy.

Jak wskazano bowiem powyżej to na stronie ubiegającej się o zwolnienie od kosztów sądowych leży obowiązek właściwego wykazania całokształtu swojej sytuacji, a strona która rezygnuje z wykonania tego obowiązku bądź czyni to w sposób niepełny, pozbawia się możliwości pozytywnego rozpoznania złożonego wniosku. Podkreślić należy, iż to nie na Sądzie orzekającym spoczywa obowiązek dociekania sytuacji strony, a jedynie prawo do zarządzenia stosownego dochodzenia, gdy przedstawiona przez nią sytuacja budzi uzasadnione wątpliwości co do swojej rzetelności (art. 109 ust. 1 u.k.s.c.). Sytuacja pozwanej, który z jednej strony jak twierdzi prowadzi działalność gospodarczą, ma wiele trudności z płynnością finansową, spowodowaną nierzetelnością kontrahentów oraz tzw. zatorami płatniczymi, a z drugiej strony nie wykazuje żadnego majątku, obrotu, obiektywnie takich wątpliwości nie budzi. Zaś nieprzedstawienie przez pozwaną wszystkich aspektów tej sytuacji, w tym dalsze odnoszenie się w zażaleniu do innych wydatków również w żaden sposób miarodajnie nie wskazanych ani tym bardziej wykazanych, jedynie potwierdza prawidłowość oceny Sądu I instancji.

Reasumując Sąd Okręgowy, podzielając stanowisko Sądu Rejonowego i uznając argumentację pozwanej za nieuzasadnioną oddalił zażalenie, o czym orzeczono na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 zd. 1 k.p.c.

SSO Danuta Jarosz-Czarcińska